

**ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ
ΕΞΑΛΕΙΨΗΣ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ Γ.Α.Δ. ΑΤΤΙΚΗΣ ΤΗΝ 22-11-2007**

**Εισηγητής: Γενικός Αστυνομικός Διευθυντής Περιφέρειας Βορείου
Αιγαίου, Ταξίαρχος Βασίλης Γατσάς, Υποψήφιος Διδάκτορας
Εγκληματολογικής Ψυχολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο**

«...είναι μόνο, αναγκαίο να κάνουμε πόλεμο με πέντε πράγματα: στις αρρώστιες του σώματος, στην άγνοια του πνεύματος, στα πάθη του σώματος, στα κατακάρθια της πόλης και στις διαφωνίες των οικογενειών»

(Πυθαγόρας ο Σάμιος)

Εκδηλώσεις σαν τη σημερινή με την ευκαιρία της Παγκόσμιας Ημέρας για την εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών δείχνουν το ενδιαφέρον της Ελληνικής Αστυνομίας αλλά και της ελληνικής κοινωνίας που φαίνεται να ωριμάζει και να είναι έτοιμη πλέον να αντιμετωπίσει σοβαρά το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας, ένα φαινόμενο που ενώ αναδεικνύεται πλέον ως συνιστώσα μορφή του εγκληματολογικού πεδίου, μόλις την τελευταία εικοσαετία αναγνωρίζεται ως έγκλημα, ακόμη και στις δυτικές κοινωνίες. Η Ελλάδα, είναι έτοιμη πλέον και με σταθερή θέληση να το αντιμετωπίσει, παραμερίζοντας στερεότυπα χρόνων και «φαντάσματα» του παρελθόντος. Η ανάδειξη του φαινομένου ως πρόβλημα και η κινητικότητα γύρω από αυτό, μόνο θετικά αποτελέσματα μπορεί να έχει σε ένα βάθος χρόνου, στη κατεύθυνση του περιορισμού του και της ελαχιστοποίησης των δυσμενών συνεπειών που προκαλεί η βία μέσα στην οικογένεια.

Όταν έρευνες αποδεικνύουν ότι, τα περισσότερα θύματα συζυγοκτονιών είχαν αποταθεί στην αστυνομία ή και στις εισαγγελικές αρχές προτού δολοφονηθούν και όταν οι γυναίκες που αποφασίζουν, τελικά, να καταγγείλουν την κακοποίησή τους, έχουν ήδη υποστεί 35 επιθέσεις κατά μέσο όρο, αντιλαμβάνεται κανείς τον ρόλο που καλούνται να διαδραματίσουν οι φορείς του επίσημου κοινωνικού ελέγχου και ιδιαίτερα η Αστυνομία, η οποία σε παγκόσμια κλίμακα, καλείται σήμερα και είναι απαίτηση των καιρών, από μέρος του προβλήματος να μετασχηματισθεί σε εν δυνάμει μεταβλητή της λύσης του.

Το ενδο-οικογενειακό έγκλημα ως φαινόμενο, είναι πολυσύνθετο και ως εκ τούτου δυσεπίλυτο. Αφορά κάθε έκφανση της ανθρώπινης δραστηριότητας όπως: κοινωνικής, πολιτικής, πολιτισμικής, ψυχολογικής, βιολογικής, οικονομικής κ.λ.π., όλα όσα είναι τα ουσιώδη της ύπαρξης του ανθρώπου, οι συνιστώσες της διάρκειάς του. Συνιστά μία από τις μορφές της αθέατης εγκληματικότητας που συντελείται «εν οίκω», το κοινωνικό «σαράκι», που βάζει ευθέως στα θεμέλια του κοινωνικού μας

συστήματος και απειλεί την κατάρρευσή του. Αυτό, επειδή δημιουργεί προβληματικές σχέσεις, με συνέπεια δυστυχημένους συντρόφους, που με τη σειρά τους θα βγάλουν στην κοινωνία ακόμη πιο δυστυχημένα παιδιά, έτοιμα – ως αποτέλεσμα αβίωτης ζωής – να προκαλέσουν πόνο (μοιράζοντας το δικό τους!) ή να αναζητήσουν τα δεκανίκια (ναρκωτικές κλπ ουσίες), που θα τους στηρίξουν στον αγώνα της δικής τους ζωής.

Αναφορικά με τα αίτια της ενδο-οικογενειακής βίας, αυτά έχουν πολλαπλή αιτιολόγηση, όπως είναι: οι ρυθμιστικές δομές, ο τρόπος κοινωνικοποίησης των μελών, τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των μελών της οικογένειας, οι ματαιώσεις που τυχόν δέχονται τα τελευταία, ή ακόμα και οι συγκρούσεις που προκύπτουν στους κόλπους της οικογένειας. Συνήθως, στην οικογένεια υπάρχει περισσότερη καταχρηστική συμπεριφορά από ότι αναφέρεται ή καταγγέλλεται. Τις περισσότερες δε φορές, η βία στην οικογένεια είτε γίνεται αντικείμενο άρνησης, είτε παραβλέπεται.

Όποια και αν είναι τα αίτια της βίας και ανεξάρτητα ποιο από τα μέρη ευθύνεται- δεδομένης της ετερότητας απόψεων στο ζήτημα- αποτελεί κοινή διαπίστωση όλων ότι, η βία στην οικογένεια αποτελεί ανοιχτή πληγή στο σώμα της κοινωνίας, που πρέπει και προσωπικά πιστεύω μπορεί σε σημαντικό βαθμό να θεραπευτεί.

Η Παγκόσμια Ημέρα για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών, αποτελεί μια προσπάθεια να καταστούν γνωστά στο ευρύτερο κοινό τα συναρπαστικά επιτεύγματα της επιστήμης όσον αφορά τα αίτια που οδηγούν στην βία κατά των ερωτικών συντρόφων και ιδιαίτερα στα μυστήρια που συμβαίνουν στην ψυχή του ανθρώπου, καθώς και του χρόνου, της δομής και της λειτουργίας της κοινωνικής πραγματικότητας. Είναι δύσκολο να αναπτύξει κανείς θέματα που αφορούν την γνώση μας για την Βία κατά των Γυναικών, χωρίς να συμπεριλάβει απόψεις από φαινομενικά ξεχωριστούς κλάδους της επιστήμης και από ιδέες που βρίσκονται στα όρια της επιστήμης και της φιλοσοφίας.

Η Ενδοοικογενειακή σωματική βία, συγκαταλέγεται μεταξύ των εγκλημάτων που παρουσιάζουν «σκοτεινό αριθμό», διπλάσιο σε σχέση με άλλες μορφές εγκληματικότητας.

Το φαινόμενο αντίθετα από ότι πιστεύεται, ότι δηλαδή αυτοί που κακοποιούν ή κακοποιούνται μέσα στην οικογένεια είναι άτομα με χαμηλό οικονομικό και μορφωτικό επίπεδο, οι έρευνες δείχνουν ότι, η κακοποίηση των συντρόφων καλύπτει όλο το φάσμα της κοινωνικής διαστρωμάτωσης. Άνθρωποι μορφωμένοι και με υψηλή οικονομική και «κοινωνική θέση» και ανεξάρτητα από πολιτισμικές, θρησκευτικές και κάθε είδους «ετικέτες,» γίνονται θύματα ή θύτες της.

Το πρώτο ερώτημα που τίθεται, σε μια σχέση κακοποίησης, είναι γιατί οι γυναίκες δεν φεύγουν εύκολα και παραμένουν σ' αυτή την άρρωστη σχέση. Πολλοί αναρωτιούνται γιατί οι κακοποιημένες γυναίκες

συνεχίζουν για χρόνια ή για δεκαετίες σχέσεις κακοποίησης. Οι απαντήσεις είναι πολλές. Μη ξεχνάμε ότι οι γυναίκες είναι ευάλωτες σε μια τέτοια σχέση. Έτσι, είτε παραμένουν για τα παιδιά, είτε διότι τους έχει «αφαιρεθεί» κάθε έλεγχος στον οικονομικό τομέα, είτε γιατί ο θύτης τους, τις έχει απομονώσει κοινωνικά, είτε για όλα αυτά μαζί και άλλους εσωτερικούς και περιβαλλοντολογικούς παράγοντες. Κυρίως όμως μένουν γιατί φοβούνται. Από την μακροχρόνια υπηρεσιακή μου ενασχόληση, κατέληξα στο συμπέρασμα ότι, ειδικά η στιγμή του χωρισμού από τον σύντροφο που τις κακοποιεί, είναι πολύ επικίνδυνη για την γυναίκα. Σοβαρότατες σωματικές βλάβες και θανατηφόρα χτυπήματα είναι πιθανόν να συμβούν την στιγμή της αποχώρησης. Έρευνες έχουν αποδείξει ότι την στιγμή του χωρισμού αυξάνεται πάνω από 75% η πιθανότητα να δολοφονηθούν σε σχέση με αυτές που μένουν. Οι διαζευγμένες γυναίκες σκοτώνονται από τον σύζυγό τους πιο συχνά, σε σχέση με τις παντρεμένες που ζουν με τον σύζυγό τους. Το γεγονός αυτό παρατηρείται στις Ηνωμένες Πολιτείες, στον Καναδά και στην Αυστραλία. Στο Κεμπέκ, το ποσοστό συζυγοκτονιών είναι τέσσερις φορές μεγαλύτερο μεταξύ των διαζευγμένων γυναικών, παρά στις γυναίκες που παραμένουν στην οικογένεια. Επομένως, πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί όταν συμβουλευόμαστε ή κατηγορούμε μία γυναίκα η οποία δεν φεύγει.

Μελέτη του Πανεπιστημίου Yale αποκαλύπτει ότι ένα (40%) κατ ελάχιστο των περιπτώσεων κακοποίησης, συνδέονται με τα αλκοόλ ή τα ναρκωτικά.

Πάνω από το (53%) των ανδρών που κακοποιούν, χτυπούν και τα παιδιά τους. Τα παιδιά που βλέπουν τη μητέρα τους να κακοποιείται υποφέρουν από άγχος, κατάθλιψη, χαμηλό αίσθημα αυτοεκτίμησης και προβλήματα υγείας.

Ένα ποσοστό (50%) άστεγων γυναικών και παιδιών προσπαθούν να ξεφύγουν από την ενδοοικογενειακή βία.

Το (70%) των γυναικών θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας σε παγκόσμιο επίπεδο, δεν καλούν την αστυνομία και αν τελικά το επιχειρήσουν, τότε η αστυνομία σε ένα ποσοστό (38%) των περιπτώσεων, θα αγνοήσει την έκκληση για βοήθεια.

Συμπερασματικά, οι γυναίκες-θύματα ενδοοικογενειακής βίας, τείνουν να αποφεύγουν τις αρχές, θεωρώντας σε γενικές γραμμές τον κρατικό μηχανισμό αναποτελεσματικό και πιστεύοντας ότι αποτελεί απλώς την «ύστατη λύση». Μπορεί οι επιστήμονες να επισημαίνουν την ανάγκη για «συμμετοχική Αντεγκληματική πολιτική» όμως τα αποτελέσματα των ερευνών καθιστούν σαφές πως το ζήτημα δεν είναι τόσο απλό.

Στη Χώρα μας, οι νεαρές διατάξεις του Ν. 3500 από 24-10-06 για την Ενδοοικογενειακή Βία, με σχετική καθυστέρηση, φιλοδοξούν να δώσουν λύσεις σε χρονίζοντα προβλήματα βίας.

Απουσιάζουν όμως, οι υποστηρικτικές εκείνες δομές και υπηρεσίες στις οποίες μπορεί να καταφύγει μια γυναίκα που υφίσταται τη βία και είναι χαρακτηριστικό ότι όσες βρουν τη δύναμη να ζητήσουν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων, κινδυνεύουν μέχρι την έκδοση της απόφασης, αφού αναγκάζονται να συγκατοικήσουν με το θύτη, λόγω έλλειψης κοινωνικών χώρων φύλαξης.

Η Ελληνική Αστυνομία, ως βασική συνιστώσα της λύσης πλέον και όχι μέρος του προβλήματος της ενδοοικογενειακής βίας, σε θεσμικό τουλάχιστο επίπεδο, προηγείται των εξελίξεων, με την έκδοση τον Μάιο του 2005 Εγκυκλίου χειρισμού θεμάτων Ε.Β, από όλες τις αστυνομικές υπηρεσίες, με τρόπο που να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις και τις ανάγκες των θυμάτων, αλλά και με την προσπάθεια ευαισθητοποίησης των στελεχών της σε όλα τα επίπεδα, ακόμη δε, με την ενσωμάτωση στις εκπαιδευτικές της δομές, την αντιμετώπιση του ενδοοικογενειακού εγκληματικού φαινομένου. Ωστόσο, μέχρι να φθάσουμε στο επιθυμητό σημείο απόκρισης των αστυνομικών στις ανάγκες των θυμάτων, εκτιμούμε ότι έχουμε να διανύσουμε ακόμη πολύ δρόμο. Όμως η Ηγεσία της Ελληνικής Αστυνομίας και τα ηγετικά της στελέχη, είναι σταθερά προσηλωμένα στη μεγάλη προσπάθεια ευαισθητοποίησης των αστυνομικών και αυτή η προσπάθεια σε κάθε περίπτωση και προς κάθε κατεύθυνση δεν σταματά και δεν ικανοποιεί, και φυσικά εκδηλώσεις σαν τη σημερινή, αποτελούν έμπρακτη απόδειξη αυτής της μεγάλης προσπάθειας του Σώματος.

Θεωρούμε το ρόλο της αστυνομίας στην αντιμετώπιση της κακοποίησης πολύ σημαντικό σε όλα τα επίπεδα διαχείρισης της. Μερικές φορές όμως, εξαιτίας των αρνητικών για τη γυναίκα κοινωνικών στερεοτύπων, της κοινωνικής αποδοχής της κακοποίησης, του φόρτου εργασίας, το θύμα συζυγικής κακοποίησης δεν θα τύχει την αρμόζουσα αντιμετώπιση. Προς αποφυγή μιας δευτερογενούς μορφής θυματοποίησης μέσω της αστυνομίας, μια ολοκληρωμένη μορφή παρέμβασης είναι απαραίτητη. Μια παρέμβαση που θα καθοδηγεί από τις ανάγκες του θύματος. Το θύμα πρέπει να νιώσει από την πρώτη στιγμή τη διάθεση προστασίας της αστυνομίας. Περιπτώσεις που το θύμα της κακοποίησης απογοητεύτηκε από την αστυνομία συνέβαλλαν στην διαίωνιση της κακοποίησης. Το θύμα ένιωθε απογοητευμένο, αβοήθητο και θυματοποιημένο από την ίδια την αστυνομία. Αυτό το θύμα πολύ δύσκολα ξανά θα απευθυνθεί στην αστυνομία ακόμα και εάν υπάρχει μεγάλη ανάγκη. Μια δυναμική παρέμβαση της αστυνομίας σίγουρα συμβάλλει στην μείωση των συζυγοκτονιών οι οποίες έχουν

λάβει τεράστιες διαστάσεις, μία ή δύο γυναίκες το μήνα δολοφονούνται από τον νυν ή πρώην σύζυγο ή σύντροφό τους.

Έπειτα από ένα πιλοτικό πρόγραμμα που εφαρμόστηκε στην Μινεάπολη (Minneapolis Domestic Violence Experiment) κατά το οποίο η αστυνομία για ένα χρονικό διάστημα, συνελάμβανε υποχρεωτικά όλους τους δράστες ενδο-οικογενειακής βίας, κατέδειξε ότι τα κρούσματα αυτής της μορφής εγκληματικότητας μειώθηκαν μακροπρόθεσμα.

Αποτελεί ευθύνη της Αστυνομίας σε κάθε διοικητικό επίπεδο, να διασφαλίζει διαρκώς ότι, όλο το προσωπικό γνωρίζει τις ευθύνες του, είναι εξοικειωμένο - ευαισθητοποιημένο με το αντικείμενο και του παρέχεται η κατάλληλη καθοδήγηση και εκπαίδευση.

Η κακοποίηση της ερωτικής συντρόφου από το σύντροφο της, συνήθως είναι ποικιλόμορφη και μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερες της μιας μορφές κακοποίησης, που χρησιμοποιεί ο δράστης, ανάλογα τις περιστάσεις.

Η πρώτη προσέγγιση της φυσικής βίας παίρνει τη μορφή «χαστουκάκι», με τη μορφή πειράγματος κλπ. Όμως, από τη στιγμή που ο σύντροφος παίρνει το μήνυμα ότι αυτός ο τρόπος «περνάει», τον ενσωματώνει στη συμπεριφορά του, ως προέκταση της μορφής ελέγχου, μαζί με τις φωνές και το οργίλο ύφος κλπ. Ακριβώς αυτό είναι το κρίσιμο σημείο της αρχής. Αν όμως -όπως πιστεύω- αυτή η πρώτη φορά, αυτό το πρώτο χαστούκι στιγματισθεί και απαξιωθεί ως συμπεριφορά από την πρώτη στιγμή, με πιθανότητα εγγιζούσης τα όρια του βεβαίου, δεν θα υπάρξει σωματική τουλάχιστο κακοποίηση στο μέλλον.

Το αρνητικό είναι ότι δεν υπάρχει ενημέρωση, γνώση και φυσικά οικογενειακά πρότυπα. Οι σύντροφοι στα πρώτα στάδια είναι συνήθως συναισθηματικά εξαρτημένοι και δεν αντιδρούν πιστεύοντας ότι ήταν τυχαίο, ή «κακιά στιγμή», με αποτέλεσμα να παγιώνεται μια συμπεριφορά που είναι καταστροφική και για τα δύο μέρη και όχι μόνο, εφ' όσον συμβαίνει να υπάρχουν παιδιά. Η βία, αρχίζει σε κάποια στιγμή, αλλά τις περισσότερες φορές, μπορεί να σταματήσει εκεί.

Σας Ευχαριστώ για την προσοχή σας